

Årsberetning 2015

Ny luft under vingerne

Lærkefalk er en af de femten ynglefuglearter, der har udvidet deres yngleområde med over 80 procent siden 1990'erne, viser data fra Atlas III

FOTO: JOHN LARSEN

Ny luft under vingerne

Egon Østergaard
Formand

Den 1. januar 2015 kom en ny spiller på banen for Danmarks natur, idet lov om Den Danske Naturfond trådte i kraft med nytårsklokkerne. Alle folketingets partier, undtagen Liberal Alliance, stemte for loven, og i løbet af året er både en bestyrelse og et rådgivende udvalg med forskellige organisationer, inkl. DOF, etableret. Arbejdet med at sikre mere og bedre natur er gået i gang, og ved udgangen af 2018 vil fonden råde over 875 millioner kroner til den trængte danske natur.

2015 var også året, hvor Danmark over for FN og EU havde forpligtet sig til at være i gang med at implementere en strategi for at stoppe tilbagegangen for biodiversiteten. Den forrige regering havde da også fået vedtaget strategien Naturplan Danmark, som ud over Den Danske Naturfond, indeholdt et langsigtet planlægningsværktøj for kommuner og staten, et såkaldt Grønt Danmarkskort, der skulle lægge grunden for mere og bedre natur. Planen indeholdt også et stop for gødskning og giftsprøjtning af områder beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3, der bl.a. omfatter 360 km² engområder med stort naturpotentiale. Alle tre initiativer var vigtige elementer for at vende den negative udvikling for adskillige arter og naturtyper.

Et folketingsvalg i juni ændrede imidlertid dramatisk på dette, idet hele planen blev udsat for et såkaldt "serviceeftersyn", hvilket resulterede i, at den nye miljø- og fødevarerminister, Eva Kjer Hansen, satte gang i en tilbagerulning af den øgede beskyttelse af engnaturen. DOF iværksatte derfor i efteråret en kampagne for engene, og lige efter jul afleverede vi over 21.000 underskrifter mod forringelserne. Danmarks strategi for at stoppe tilbagegangen ligger nu i ruiner, efter at det grønne danmarkskort også er skrottet. Regeringen bebuder en Naturpakke i det nye år i halen på en landbrugspakke, der på flere punkter tilsidesætter hensyn til natur og miljø.

På de indre linjer blæste der også nye vinde, idet DOF fik ny direktør i april, hvor Sigrud Andersen afløste Jan Ejlsted, der efter en lang og flot karriere i DOF søgte nye udfordringer.

DOF's absolut største projekt til dato, Atlas III, hvor mange aktive medlemmer registrerer Danmarks ynglefugle 2014-17, kører rigtig godt, og der er stort engagement i felten og ved pc'en.

Caretaker-projektet, hvor godt 900 medlemmer i perioden 2003-13 har bidraget med vigtige tællinger, blev afsluttet sidst på året med bogen *Status og udviklingstendenser for Danmarks internationalt vigtige fugleområder*. Her gøres på 600 sider status over fuglelivet og truslerne på de 171 vigtigste fugleområder.

Flere nye projekter er under opstart. Fugle Overalt, #jegkiggerpåfugle og en satsning på DOF's tre fuglestationer, bl.a. med en lønnet naturvejleder i Skagen, giver ny luft under vingerne ind i 2016.

Forsidefoto: Biædere i koloni i Jylland. Kolonien husede med syv par det største antal ynglepar nogensinde af den eksotiske fugl og fik det største antal unger på vingerne. De syv par biædere blev med årets rekordmange unger til en flok på 25-30 fugle. FOTO: KLAUS DICHMANN

Frivilligt arbejde i naturens tjeneste

Cirka 1200 af DOF's 16.000 medlemmer yder en stor indsats som frivillige i naturens tjeneste – en imponerende indsats, som ikke kan værdsættes nok.

Der er en meget lang tradition blandt DOF's medlemmer for at udføre frivilligt arbejde i naturens tjeneste. De aktiviteter, som medlemmerne udfører, er med til at give et aktivt fritidsliv og styrke det sociale sammenhold.

Men det er så sandelig også med til at skabe det vidensgrundlag, som DOF baserer sin argumentation på, når vi taler fuglenes sag og naturbeskyttelse. En stor del af det frivillige arbejde består i at foretage observationer og optællinger af fuglene, som efterfølgende registreres elektronisk for videre databehandling.

En imponerende andel af DOF's medlemmer bidrager aktivt til dette vigtige arbejde. I 2015 blev der således foretaget mere end 1,4 million registreringer af fugleobservationer i DOFbasen. Det frivillige arbejde er alt afgørende for foreningens virke, og det er ikke muligt at takke nok for indsatsen, endstige nævne hver enkelt bidrager. I stedet fremhæves her nogle få eksempler på medlemmer, der på hver deres måde yder en uvurderlig indsats for DOF.

Frivillighed er en grundlæggende forudsætning for det naturpolitiske arbejde, som DOF udfører. Et godt eksempel er Vagn Gjerløv fra DOF Nordjylland, som har foretaget grundige analyser af arealdata over såkaldt § 3-beskyttet natur (søer, moser, enge, heder, overdrev mv) og fundet frem til, at der er uhørt mange uoverensstemmelser mellem de registrerede og de faktiske naturarealer i en tredjedel af landets kommuner.

Det er især opdyrkning og omlægning af værdifuld beskyttet natur på 4000 ha, der er årsag til de mange potentielt tabte naturarealer i de nævnte 33 kommuner. Det er DOF's ønske, at kommunerne bestræber sig på at stoppe disse ulovlige forhold.

At DOF også er en forening for børn og unge, kan man opleve på ungdomslejrene, hvor Mads Oddershede er med til at tilrettelægge og gennemføre lejre for de unge fuglekiggere. Han synes, det er fedt at arbejde med to spor, hvor han både er med til at give de unge mennesker en god oplevelse og samtidig gøre noget godt for naturen i stedet for bare at sidde og tale om det.

"Før vi tager afsted på lejr, går der en hel del tid med planlægning og forberedelse. Når vi først er afsted på tur, får jeg den samme oplevelse som de andre. Man glemmer simpelthen, om man er 12 eller 22, når man er afsted på fugletur", fortæller Mads.

Gul vipstjert er en af mange fuglearter, som de mange frivillige i DOF gør en stor indsats for at give bedre levevilkår i Danmark.

FOTO: ERIK BIERING

TEMA

NATURBESKYTTELSE

Brushane var en af de engfugle-arter, som DOF ønskede at hjælpe med kampagnen "Bevar de danske enge". FOTO: ERIK BIERING

DOF laver kampagne for at bevare de danske enge

DOF's naturpolitiske udvalg besluttede, at DOF skulle protestere mod miljøminister Eva Kjer Hansens planer om alligevel at tillade giftsprøjtning og spredning af gift og gylle på de beskyttede enge, § 3-arealerne, en mulighed, som et flertal i Folketinget ellers havde afskaffet under den tidligere regering. DOF lancerede derfor kampagnen "Bevar de danske enge" på DOF's Facebook-side og i andre DOF-medier for dels at skabe opmærksomhed om loven, som er ødelæggende for de danske beskyttede enge, dels for at indsamle underskrifter, som senere blev afleveret til regeringen som en afsluttende del af kampagnen. DOF formåede at skabe så meget fokus på regeringens og ministerens planer, at DOF indsamlede flere end 21.510 underskrifter via kampagnesiden på DOF's hjemmeside. Kampagnen fik også politisk opmærksomhed i medier, fra miljøministeren, fra regeringens støttepartier og fra oppositionen.

Det er første gang, DOF bruger Facebook systematisk som et redskab til at rulle en længerevarende politisk kampagne ud.

DOF opfordrer til at slå hårdt ned på sager om illegal fældefangst

I et naturområde nær Karby i den sydvestlige del af Mors i Limfjorden fandt en fugletæller fra DOF flere ulovlige rovfuglefælder, hvori der sad levende lokkeduer. Og en af fældeerne havde fanget en fredet duehøg. Sagen blev anmeldt til Midt- og Vestjyllands Politi, der rykkede ud og fandt tre fælder med levende lokkeduer. Desuden blev der afsløret en klappælde i terrænet. Alle fældeerne blev konfiskeret, og lodsejeren blev afhørt, mens blandt andet mandens fryser blev undersøgt. Her fandt politiet en skudt duehøg. Flere sager om ulovlig fældefangst meldes til politiet af DOF, som får meldinger om brug af ulovlige fælder, hvad enten der er brugt

Sortspætters redetræer blev fældet ulovligt i Gribskov, og DOF gik ind i sagen for at forhindre gentagelser.

FOTO: JOHN LARSEN

levende lokkemad eller ådsler. DOF synes, at denne aktuelle sag kalder på et signal om, at vi ikke som samfund vil finde os i, at man fanger fredede rovfugle, lyder det fra DOF-biolog Knud Flensted.

Miljøministeren på fugletur: Havørne og ros til DOF's arbejde

Miljøminister Kirsten Brosbøl (S) fik store oplevelser med landets største rovfugl, havørnen, da hun en torsdag i marts besøgte fuglereservatet på Vestamager sammen med formand for DOF, Egon Østergaard, medlemmer af DOF's hovedbestyrelse og biologer i DOF. Det var et positivt møde med miljøministeren.

Nyt fund af ulovlig fælde fører til fælles opfordring fra DOF og Danmarks Jægerforbund

En sag i marts om ulovlig anvendelse af fælder på Syd-fyn gav anledning til fælles fodslag mellem DOF og Danmarks Jægerforbund. De to foreninger har i samarbejde udarbejdet en folder, der guider til korrekt og lovlig brug af fælder. De to foreninger gør i fællesskab opmærksom på, at det er i alles interesse at overholde reglerne. Opfordringen fra både DOF og Danmarks Jægerforbund lyder: Sæt dig ordentligt ind i gældende lovgivning, der er beskrevet i Bekendtgørelse om vildtskader.

Flere triste fuglesager får DOF til at handle

Sortspættes redetræer fældet ulovligt af Naturstyrelsen. Hejrekoloni fældet ulovligt i Odense. Havørn uden hoved og fødder skudt med riffel. Flere sager om overgreb på fugle medfører, at DOF tager sit ansvar som fuglenes forening på sig og handler på flere måder. Politianmeldelse, møder med parter, medieomtale og breve til myndigheder er blot nogle af vejene til at tale fuglenes sag, når der sker overgreb på fugle eller deres levesteder.

DOF var med til BirdLife partnerskabsmøde

I efteråret deltog DOF i European and Central Asian Partnership Meeting for BirdLife. Det foregik i Sofia, Bulgarien, hvor 100 deltagere, der repræsenterer DOF's søsterorganisationer fra Europa og det centrale Asien, var samlet for at udveksle erfaringer og viden. Fra DOF deltog næstformand Steffen Brøgger-Jensen, afdelingsleder Mark Desholm og direktør Sigrid Andersen. BirdLife Internationals nye direktør, Patricia Zurita indledte mødet med en passioneret fremlæggelse af visionerne for BirdLife, hvorefter der var tematiske drøftelser.

Læring

på tværs af kontinenter

Det første år af DOF's nye program, *People Partner with Nature*, stod på opstartsarbejde i alle tre partnerorganisationer, Nature Kenya, Bird Conservation Nepal og NatureUganda, i og omkring de udvalgte skovområder, samt i DOF.

Nogle af de vigtigste opnåede milepæle var at få gennemført ganske omfattende socioøkonomiske studier af lokalbefolkningen i landsbyerne omkring skovområderne og biologiske studier i skovene selv. Disse undersøgelser blev bl.a. lavet for at hjælpe med at udvælge målgruppen for vores aktiviteter mere præcist, at finde de bedste socioøkonomiske og biologiske indikatorer samt, ikke mindst, for at have en 'startsituation' at måle mod, når vi når hen i slutningen af programmets første fase næste år.

FARVEL TIL FLORES

Det Danida-støttede skovbevaringsprojekt på Flores i Indonesien sluttede midt i 2015, og de vigtigste resultater var:

- Skovdækket i Mbeliling-skoven sikret og kvaliteten forbedret til glæde for bl.a. fem unikke fuglearter og flere andre globalt truede arter samt en bedre og mere stabil vandforsyning til de omgivende landsbyer og distriktshovedstaden.
- En mere bæredygtig udnyttelse af skoven opnået gennem landsbybaserede aftaler med myndighederne og en generelt større bevidsthed om skovens værdi for alle.
- Et mere jævnbyrdigt forhold til og tæt samarbejde med myndighederne gennem den dannede Mbeliling-komite.
- Forbedrede levevilkår og indtægter for en stor del af lokalbefolkningen omkring skoven.

FOTO: THOMAS LEHMBERG

Et af programmets hovedformål er at forbedre skovforvaltningen i og omkring seks udvalgte skove i Kenya, Nepal og Uganda, som alle er globalt vigtige for bevarelsen af unik biodiversitet. Det vil programmet opnå ved at forstå lovgivning og mekanismer i de tre lande kombineret med den opsamlede erfaring, de tre partnerorganisationer har fra deres skovbeskyttelsesarbejde hver i sær.

Den viden og erfaring vil programmet aktivt dele mellem de tre partnerorganisationer, så det kan inspirere og bruges aktivt i gennemførelsen af de landespecifikke programaktiviteter. Inddragelse af lokalbefolkningen i samarbejde med myndighederne er ligeledes en essentiel strategi for at sikre etableringen af en bæredygtig skovforvaltning til gavn for både mennesker og natur.

Nepal er et af de lande, hvor DOF vil forbedre skovforvaltningen i og omkring udvalgte skove, fordi de er globalt vigtige for bevarelsen af unik biodiversitet.

FOTO: THOMAS LEHMBERG

TEMA

VIDEN

Caretakerprojektets slutrapport er udkommet

I 2015 udkom slutrapporten fra DOF's *Caretakerprojekt*, der i perioden 2003-13 involverede 901 frivillige på 171 lokaliteter, først og fremmest de 130 IBA'er (*Important Bird Areas*).

IBA'er er områder, som bruges af mindst én procent af en arts *flyway*-bestand, eller på anden måde er af international betydning for fugle. Rapporten omhandler projektets baggrund samt analyser af IBA'erne, mens alle 171 lokaliteter gennemgås på en tilhørende CD-rom.

Groft sagt er tilstanden af IBA'erne tilfredsstillende i skov, ligeligt tilfredsstillende/utilfredsstillende i ferske vådområder og utilfredsstillende i det åbne land, især ved kysten. Kun et ubetydeligt antal IBA'er er mindre eller slet ikke truet. Den mest udbredte trussel er forstyrrelse.

Andre udbredte trusler er tilgroning, ræv og mink samt næringstilførsel. Omvendt har halvdelen af IBA'erne tilfredsstillende tilstand, hvilket kan skyldes lovfæstet beskyttelse.

En rangordning af IBA'erne viser, at følgende lokaliteter har det bedst. Tre af lokaliteterne har været genstand for nogle af landets mest omfattende naturgenopretningsprojekter:

- Lille Vildmose
- Østlige Vejler
- Ålvand Klithede
- Stadil Fjorde
- Maribosøerne
- Skjern Å-dalen

Følgende lokaliteter har det til gengæld dårligst:

- Løgstør Bredning
- Horsens Fjord mm.
- Ribe Holme
- Fanø
- Rømø
- Roskilde Fjord

Her er det påfaldende, at tre af lokaliteterne ligger i Vadehavsområdet, hvor Danmark ellers har de allerstørste internationale forpligtelser til at beskytte naturen.

Atlasprojektet dokumenterer ændringer i fuglenes udbredelse

Atlas III gik i luften den 1. marts 2014, og efter to ynglesæsoner indeholder Atlasbasen nu godt 220.600 observationer af 212 arter af ynglefugle.

Atlas III kortlægger de danske ynglefugles udbredelse, og et af projektets vigtigste formål er at dokumentere ændringer i fuglearternes udbredelse ved at sammenligne med DOF's tidligere atlasser.

Femten ynglefuglearter har med sikkerhed udvidet deres yngleområde med over 80 procent siden 1990'erne: Sydlig blåhals, havørn, sorthovedet måge, trane, sortstrubet bynkefugl, perleugle, engsnarre, skestork, rød glente, lomvie, bramgås, lærkefalk, stor korsnæb, hvinand og skarv. De sidste to feltsæsoner forventes at dokumentere mange flere ændringer.

Atlas-projektet mobiliserer over 1200 deltagere, der i de to første sæsoner har bidraget med observationer over hele landet – i 98 procent af atlas-kvadraterne. 786 af deltagerne er kvadrat-ansvarlige, og de dækker til sammen 80 procent af de 2255 atlaskvadrater.

Som det første danske atlas skal Atlas III også levere tætheder og bestandsestimater af de mest almindelige fuglearter – både i ynglesæsonen og om vinteren. Disse bliver beregnet på baggrund af *TimeTælleTure* (linje-transekter) fordelt systematisk over hele Danmark, og her er god dækning altafgørende.

DOF's Caretaker-rapport konkluderer blandt andet, at Stadil Fjorde er en af de IBA'er, der har det bedst.

FOTO: KURT RODAHL HOPPE

Stor korsnæb er en af de 15 arter, der nu yngler flere steder, viser data indsamlet under Atlas III. FOTO: ERIK BIERING

De to første sæsoner har opfyldt målsætningen, idet *TimeTælleTure*ne i yngletiden nu er udført i 40 procent og om vinteren i 52 procent af kvadraterne.

DOF opruster på den faglige front

DOF er kendt for sine meget aktive medlemmer og data-genererende projekter, hvilket betyder, at foreningen har skabt stor viden om fuglenes udbredelse og bestandsudvikling igennem mange år. Eksempelvis kan punkttællingerne, der gør, at vi kender de mange almindelige arters bestandsudvikling, nu fejre 40 år, og DOFbasen indsamler nu næsten 1,5 million observationer per år.

For at kunne udnytte de mange data bedst muligt til at skabe viden om Danmarks fugle er en af medarbejderne, biolog Henning Heldbjerg, ved at gennemføre et tre-årigt Erhvers-PhD-projekt på Aarhus Universitet med titlen 'Citizen Science Based Bird Population Studies'. Projektet, der kan gennemføres som følge af støtte fra Aage V. Jensen Naturfond, 15. juni Fonden og Innovationsfonden, skal demonstrere, hvordan vi bedst opnår videnskabelige resultater på baggrund af indsatsen fra de mange frivillige fuglefolk for at maksimere potentialet i disse Citizen Science-projekter både nu og i fremtiden.

Fokus vil ligge på arter, hvis bestande er for nedadgående, og deres naturtyper. Projektet vil anvende flere forskellige former for data samt i skalaer rækkende fra lokale områder til hele Europa. Desuden vil der blive anvendt moderne teknikker til at supplere den viden, der kan skabes på baggrund af projektdata.

Grågås yngler flere steder og mere spredt over landet end tidligere, viser data fra Atlas III. FOTO: JOHN LARSEN

Flere arter breder sig som ynglefugle i Danmark

Flere fuglearter yngler geografisk mere spredt i det danske landskab og tager et stigende antal lokaliteter i brug som yngleområder, viser data fra det første år af DOF's Atlas III, der er den hidtil mest omfattende undersøgelse af den danske fuglefauna.

For årtier siden kunne der være langt mellem yngleområderne for grågåsen i Danmark. I dag er den indfødte danske vildgås udbredt over stort set hele landet. Det viser det første års kortlægning af Danmarks fuglefauna, som 1.100 medlemmer af Dansk Ornitologisk Forening gennemfører i fire år frem til foråret 2018 i form af Atlas III.

Det første år i Atlas III viser, at godt en snes fuglearter tager stadig flere egne af Danmark i besiddelse som

yngleområder. Flere danske ynglefugle fordeler sig tilsyneladende geografisk mere spredt i landet, end de gjorde for årtier siden.

Skestorken sætter rekord som ynglefugl i Danmark

Trods regn, rusk og kulde både i foråret og forsommeren med flere højvander, der i Vadehavet skyllede rederne i en skestorke-koloni væk, sætter den danske bestand af skestorke rekord i år. 254 ynglepar fordelt på 8 lokaliteter i Jylland skønnes at fostre 500-600 flyvedygtige unger.

Skestorken er begunstiget af de klimaændringer, der spås at kunne få flere sydlige fuglearter til at rykke deres traditionelle udbredelsesområde 400-500 kilometer mod nord.

I løbet af de seneste knap to årtier har skestorken ynglet på 11 forskellige lokaliteter i Jylland.

DOF fik ny direktør

Sigrid Andersen begyndte som ny direktør i DOF 1. april. Hun kom fra en stilling som rektor for HTX ved EUC Sjælland i Næstved og Køge. Sigrid Andersen er oprindeligt uddannet biolog, som hun valgte at blive, fordi hun var tændt af en stærk motivation for at redde naturen. Den motivation vil Sigrid Andersen bruge i sit nye job som direktør i DOF, som hun ser som en mulighed for at være med til at sætte naturoplevelser og naturbeskyttelse på dagsordenen. Sigrid Andersen afløser Jan Ejlsted, som var direktør i 15 år, og fratrådte for at blive ny direktør i Friluftsrådet.

Skestorke bader. FOTO: JAN SKRIVER

DELTAGELSE

Bartramsklireen sås af mange begejstrede fuglekiggere. FOTO: BIRTHE LINDHOLM PEDERSEN

DOF Ungdom er blevet til DOF UNG

Ungdomsudvalget afholdt i 2015 to lejre, henholdsvis på Christiansø og i Blåvand. Herudover afholdt DOF UNG for første gang et julearrangement med en guidet tur i Utterslev Mose og til Vestre Kirkegård for at se skovhornugler. Dagen sluttede i Fuglenes Hus, hvor de spiste pizza, drak varm kakao og flettede julefugle. Der var stor tilslutning, og flere kom langvejs fra.

Ud over navneændringen har DOF UNG også fået en skarpere profil udadtil med en ny hvervefolder samt en identitetsfarve, lysegrøn. 2015 blev også året, hvor ungdomsudvalget søsatte planlægningen af en flerdagesstur til Polen i 2017 og oprettede Facebooksiden, "DOF UNG". DOF UNG var med til repræsentantskabsmødet i november.

Året med få, men store fuglehits

2015 vil blive husket for nogle meget store fuglehitbomber, især i form af en medgørlig sortbrynet albatros, en sardinsk sanger på lynvisit samt en flyvsk bartramsklire. Og mange af de sjældne fugle og fuglekiggere blev omtalt i tv og aviser.

Den sortbrynede albatros blev set flere gange fra maj til august ved blandt andet Hirtshals og Agger Tange. For blot anden gang blev der fundet sardinsk sanger i Skagen den 4. juni 2015. En art, man troede aldrig skulle dukke op i Danmark igen, efter at den blev fundet første gang 10 år tidligere på samme lokalitet.

Ikke siden et eksemplar blev skudt ved Ringkøbing i 1920, er der observeret bartramsklire i Danmark. Der gik derfor et gip gennem Danmarks fuglekiggere, da den nordamerikanske art dukkede op ved Værnengene 8. november. Mange nåede at se bartramsklire den efterfølgende morgen, inden den fløj væk med en flok hejler og ikke blev set siden.

Isfugl. FOTO: TORBEN ANDERSEN

Aktivitetskatalog for børn og unge

Kommunikationsafdelingen har udarbejdet et aktivitetskatalog med 17 lettilgængelige og enkelt forklarede aktiviteter for børn og unge i alderen 5-13 år. Aktivitetskataloget er lavet for at inspirere og gøre det lettere for lokalafdelingerne og andre at lave arrangementer og aktiviteter for børn. Ud over aktiviteter byder kataloget også på tips og link til, hvor man kan få mere viden samt forslag til, hvad man kan skrive i et annonceringsopslag, og hvor man kan annoncere.

Aktivitetskataloget er tilgængeligt til download på www.dof.dk og i fysisk udgave. Desuden tilbydes kataloget til Natur & Ungdoms aktivitetskasse, som laves i samarbejde med Ungdommens Røde Kors og KFUM/K. Kataloget udbygges løbende med flere aktiviteter/opgaver, som meget gerne skal komme fra brugerne.

DOF's Facebook-venner kårer Danmarks flotteste fugl

Den lille og meget farvestrålende fiskefanger, isfuglen, blev kåret til Danmarks flotteste fugl af DOF's Facebook-følgere. Facebook-følgerne nominerede først 101 arter, og de 12 mest nominerede blev derefter sendt til endelig afstemning. Rød glente og silkehale blev henholdsvis nummer to og tre på listen over Danmarks flotteste fugl. Havørn og husskade fik lige mange nomineringer. Afstemningen når bredt ud i mange medier. DOF samlede i 2015 endnu flere venner på Facebook og opnåede flere end 35.000 følgere.

Rød glente.
FOTO: JOHN LARSEN

Nyt projekt skal formidle fugle og livskvalitet

Fugle skal være med til at give flere danskere det gode liv. Det er den helt overordnede målsætning for projektet Fugle Overalt, der er påbegyndt i 2015 og finansieret af Nordea-fonden. Projektet skal give de danskere, der normalt ikke ser på fugle, muligheden for at opleve og lære mere om de spændende fugle, der er lige i nærheden. Fugle som for manges vedkommende er uopdaget og ukendt land. At se på fugle er nemlig for alle, og som andre naturoplevelser er de med til at give livskvalitet i hverdagen.

Landsdækkende vil fokus være på de allerede etablerede publikumssuccesser som Ørnens Dag i februar og Fuglenes Dag, der traditionelt ligger i slutningen af maj. Her er det planen ved hjælp af både de sociale mediere og regulære reklamespots at få endnu flere almindelige danskere til at deltage.

I kølvandet på de store fugleoplevelser streamer DOF fra et nyt redekamera i foråret 2016 i rækken af det populære "FugleTV" fra såvel ørne- som uglereder. Som en del af projektet vil seks kommuner og lokalområder være omfattet af en særlig indsats for at skabe mere opmærksomhed om fuglesagen lokalt. For at være blandt de udvalgte skal der være aktive DOF'ere, der lokalt kan være med til at løfte opgaven. Både når det gælder arrangementer og formidling.

Gode samarbejds muligheder og formidlingssteder i lokalområdet er et andet krav. Og uden en fugleart med godt publikumstække går det heller ikke. Foreløbigt har seks lokale DOF lokalafdelinger meldt deres interesse. "Ørnegarantien" har været en medvirkende faktor til, at vi har valgt at fokusere på Lolland som en af de første lokaliteter til at skabe opmærksomhed om "Fugle Overalt". I samarbejde med bl.a. Lolland kommune og Fugleværnsfonden vil DOF lokalt og centralt øge opmærksomheden på fugle. Samtidig med en mere langsigtet planlægning af alt lige fra hotspots til shelters for at øge kvaliteten i natur- og fugleformidlingen.

For mange storbyboere ligger parker, kirkegårde og andre grønne områder i f.eks. København inden for kort afstand til hjemmet, og de er derfor en del af livskvaliteten i hverdagslivet. Publikum er der altså rigeligt af. Hvad der måske er mindre kendt er, at der også er masser af spændende fugle.

Apps til mobiltelefonen skal bidrage til at øge opmærksomheden. En mobil "fuglenøgler" skal være med til at besvare spørgsmålet: "Hvilken fugl er det, som jeg står og ser på lige nu" for den relativt uprøvede fuglekigger. App'en skal kunne identificere arter, man skal kunne lave egne lister og lære mere om fuglene i lokalområdet. Den første app forventes færdig i 2016.

OPLEVELSER

DOF's kamera ved en havørnerede fangede husmår som æggerøver.

Æggerov giver den mest dramatiske sæson for DOF's havørne-tv

Det begynder som en normal ynglesæson i den rede i Fugleværnsfondens reservat Saksfjed-Hyllekrog, hvorfra DOF for 3. år i træk, sender direkte havørne-tv

til danskerne. Men morgenen den 20. marts forsvinder begge æg i gabet på en husmår. Begivenheden engagerer brugerne på både Pandion og Facebook, samt skaber en kolossal interesse fra medier, som vil fortælle om ægge-rovet i havørnereden. Den massive interesse fortsætter, da DOF offentliggør en video, der afslører den skyldige æggerøver, og for første gang viser en video med en husmår løbe afsted med æg fra en havørnerede. Videoen er den hidtil mest afspillede video på

Spætmejse.

FOTO: JOHN LARSEN

Trane-familie med to unger.

FOTO: ERIK BIERING

DOF's YouTube-kanal og går landet rundt på Facebook og i nyheds-medier. Alle frygter, at der ikke bliver mere havørne-tv derefter, men heldigvis kan alle, takket være kameraet, følge, da ørne-parret genstarter ynglesæsonen og atter forer redeskål med græs og bygger ud med store grene. Den 17. april lægger parret et nyt æg, som efterfølges af et andet æg 20. april. Æglægningen kan følges for åben skærm. Det hele kulminerer, da to store unger flyver fra reden midt i august.

Fugle i levende billeder

DOF's Youtube-kanal fordobles i antal afspilninger fra 300.000 til flere end 600.000 og viser dermed, at video er en fremragende måde at formidle oplevelser med, interesse for og viden om fugle. De mest afspilte videoer er fra DOF's web-kameraer fra familielivet hos stor hornugle og havørn, men også videoer med sortbrynet albatros, traner og biæder bliver set flittigt. Alle videoernes afspilninger er ud over afspilninger på

Twitchere.

FOTO: SIGRID ANDERSEN

DOF's Facebook-side, hvor de samme videoer primært deles, og der opnår mange tusinde afspilninger.

Skagen Fuglestation – Det Grå Fyr

Igennem 2015 har DOF for alvor sat gang i spændende initiativer omkring Skagen Fuglestation. Vi har indgået et unikt samarbejde med Naturstyrelsen Skagen, Turisthus Nord og Frederikshavn Kommune om at drive et trækfugleoplevelsescenter i de gamle fyrmesterbygninger omkring det Grå Fyr i Skagen. DOF's engagement vil fortrinsvis være at drive Skagen Fuglestation, som får til huse på 1. sal med kontor- og beboelsespladser til stationspersonale og frivillige DOF-medlemmer.

Fuglestationen kommer til at udføre ringmærkning af småfugle og visuelle observationer af de dagtrækkende fugle, men bliver måske også udstyret med en radar, så vi bliver i stand til at se, hvad der sker om natten og ude på de lange afstande, hvor kikkerten må give op.

Derudover er det visionen, at vi skal samarbejde med andre fuglestationer på den europæiske trækkorridor og endelige indgå forskningsrelationer med danske og udenlandske universiteter, der så kan sende studerende på feltarbejde til Skagen.

En DOF-naturvejleder kommer til at formidle de mange spændende historier om fugletrækket gåder, med udgangspunkt i Skagen.

Netværk for biodiversitetsorganisationer

DOF har været initiativtager til oprettelsen af et netværk for de danske artsnørd-foreninger som Botanisk Forening, Foreningen til Svampekundskabens Fremme og Dansk Pattedyrsforening, som med jævne mellemrum vil afholde netværksmøder, hvor vi kan inspirere hinanden og få ideer til fælles arrangementer og projekter.

De første initiativer bliver afholdelse af en række fælles biodiversitetsmøder, hvor hovedfokus bliver at introducere hinandens medlemmer for vores forskellige foreninger. Dernæst påtænkes fælles biodiversitetsture, hvor f.eks. DOF's medlemmer kan blive introduceret til de andre organismegrupper, som vi fuglekiggere normalt bare træder hen over (f.eks. planter, insekter, mosser og laver) eller blot lader passere ubemærket igennem kikkertfeltet (f.eks. sommerfugle og guldsmede).

Der har været en enorm god energi deltagerne imellem på vores netværksmøder, så potentialet er stort for fælles biodiversitetsengagementer.

Kernebidder.

FOTO: ALBERT STEEN-HANSEN

ØKONOMI

Troldænder lander.

FOTO: JOHN LARSEN

Beretning

Årets samlede omsætning er på ca. 35 mio. kr. DOF's disponible egenkapital udgør ved udgangen af året 6,2 mio. kr. Den samlede egenkapital udgør 7,6 mio. kr.

Foreningens repræsentantskab har besluttet, at DOF over en årrække skal øge sin disponible egenkapital, så den udgør ca. 20 procent af årsomsætningen. Beslutningen er truffet for at styrke foreningens økonomiske soliditet. I 2016 udgør den disponible egenkapital 18 % af årsomsætningen.

Årets nettoresultat er et overskud på 761 t.kr. mod budget på 302 t.kr. Det gode resultat skyldes primært, at der er sparet på driftsomkostningerne.

Medlemstallet ligger ultimo 2015 på 16.231 medlemmer. DOF's medlemstal har i de seneste 5 år ligget stabilt på ca. 16.000 medlemmer.

Antallet af naturbeskyttelsesbidragsydere er steget fra 1.684 ultimo 2014 til 1.917 (16/1 2016). Stigningen skyldes, at der i slutningen af 2015 løbende er kørt en række succesfulde kampagner.

Foreningen har over 35.000 venner på Facebook ved udgangen af 2015.

Friluftsrådet har ydet et driftstilskud på 1.967.000 kr. i 2015.

Fordeling af indtægter

SKAT har udbetalt 267 t.kr. i momscompensation mod budget 200 t.kr.

Hovedparten af de fondsindtægter, DOF modtager, er til konkrete projekter.

Fiskeørn.

FOTO: JOHN LARSEN

Aage V. Jensen Naturfond støtter DOF's Atlas-projekt med 20,0 mio. kr. fordelt over 7 år. Projektet er startet i 2012 og er en landsdækkende undersøgelse af danske fugles udbredelse både i yngletiden og om vinteren.

DOF har fået fondsstøtte på 995 t.kr. til udvikling af en app til DOFbasen. Fonden ønsker ikke at blive nævnt med navn i årsrapporten.

Nordea-fonden har givet tilsagn om tilskud til DOF's "Fugle overalt" projekt på 8,0 mio. kr. fordelt over 3 år.

Projektet på Flores, Indonesien er afsluttet pr. 30/6 2015. Regnskab og afrapportering er sendt til Danida.

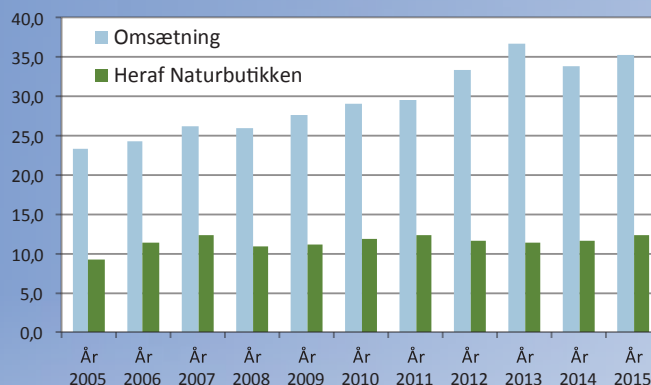
Projektet i Echuya-skoven, Uganda er afsluttet pr. 31/12 2015 og forventes revideret og afsluttet i marts 2016. Det højere forventede regnskab (indtægter og udgifter) skyldes et mindre forbrug i 2014, som forbruges i 2015. Der er i forbindelse med afslutningen af projektet kommet indtægter og udgifter i 2016.

CISU (Civilsamfund i Udvikling) har godkendt en 3-årig programaftale for DOF's internationale arbejde med en samlet projektsum på i alt 15,7 mio. kr. fordelt over 3 år 2015 – 2017. Der er udbetalt 5,0 mio. kr. i forskud til projektet. I 2015 er omsætningen ikke helt så stor som forventet, hvilket skyldes forsinkelser i opstartsfasen.

Samarbejdsaftalen med Miljøministeriet giver årligt et tilskud på over 1,2 mio.kr. til Punkttællinger, Truede og Sjældne Ynglefugle, DOFbasen og Hedehøg. Aftalen udløber i 2017.

Caretaker-projektet med støtte fra Aage V. Jensen Fonde er afsluttet i 2015, og der er afholdt en reception for projektet i 2016 i forbindelse med biolog Knud Flensteds 25 års jubilæumsreception.

Indtægter 2005-2015

Der er indkommet 75 t.kr. fra boet efter Agnete Østergård og 35 t.kr. fra boet efter Knud Villy Nielsen.

Elin Nørregaard Nielsen har givet 25 t.kr. i gave til DOF. Elin Nørregaard Nielsen har støttet DOF's arbejde med 50 t.kr. gennem en årrække.

Naturbutikkens omsætning ligger på 12,4 mio. kr. mod 11,7 mio. kr. året før. Der er en stigning i omsætning (708 t.kr.) og bruttoresultat (247 t.kr.) i forhold til regnskabet for 2014.

Omsætningen ligger over budget med 258 t.kr. og bruttoavance ligger 151 t.kr. under budget. Bruttoavance % ligger uændret ift. 2014.

De formålsbestemte aktiviteter er inddelt i fire kategorier: Beskyttelse, Viden, Deltagelse og Oplevelser jævnfør DOF's strategi. Her afvikles en række faglige forsknings- og udviklingsprojekter sideløbende med de aktive frivilliges arbejde og deltagelse i organisationens råd og udvalg. Endelig afvikler DOF formidlingsaktiviteter om natur og fugle på en række trykte og digitale medier. De formålsbestemte aktiviteter er uddybet i noterne 7, 8, 9 og 10.

Administrationsomkostninger ligger fint ift. budget.

DOF's likviditet har været sund hele året, og der har ikke været trukket på kassekredit på noget tidspunkt i løbet af året.

DOF vil gerne takke alle medlemmer, fonde, kunder i Naturbutikken og sponsorer, som i årets løb har støttet foreningens fugle- og naturbeskyttelsesarbejde.

Oversigt over fonde, organisationer m.m., som har støttet DOF økonomisk i 2015 med mere end 5.000 kr.

- Aage V. Jensen Naturfond
- Aabenraa Kommune
- Carlsen-Langes Legatstiftelse
- Civilsamfund i Udvikling – CISU
- DANIDA, Udenrigsministeriet
- DCE, Bioscience, Aarhus Universitet
- DHI Danmark
- Esbjerg Kommune
- Eva Solo
- 15. Juni Fonden
- Fonden Kjebi
- Friluftsrådet
- Frimodts Fond
- Frimodt-Heineke Fonden
- Innovationsfonden
- Kulturministeriet
- Lund/Bugge Fonden
- Miljøministeriet

- Naturstyrelsen
- Nordea Fonden
- Oticon Fonden
- Poul og Else Tausons Fond
- Rodox Fonden
- Styrelsen for Forskning og Innovation (FIVU)
- Svalens Fond
- Tønder Kommune
- Toyota Fonden
- Villum Fonden

Herudover har DOF modtaget 995 t.kr. fra en fond, som ikke vil nævnes i oversigten.

DOF har i de seneste år haft nogle store overskud, som har påvirket egenkapitalen positivt.

I 2016 og årene frem vil DOF foretage nogle store investeringer i forbindelse med etablering af en fuglestation i Det Grå Fyr i Skagen, istandsættelse af Fuglenes Hus samt udvikling af DOF-basen.

(1.000 kr.)	År 2015	Budget 2015	År 2014
Medlemskontingenter	5.941	6.010	5.896
Naturbeskyttelsesbidrag	1.733	1.900	1.335
Arv og gaver	217	250	925
Offentlige tilskud og tipsmidler	2.234	2.167	2.181
Fonde og sponsorer	105	500	286
Ministeraftale	1.203	1.203	1.203
Danske projekter	5.473	5.792	5.256
Internationale projekter	5.558	6.828	4.658
Naturbutikken	12.403	12.145	11.695
Blade og Medier	451	632	479
Diverse indtægter	12	50	0
Omsætning, indtægtsskabende aktiviteter	35.330	37.477	33.914
Hverveomkostninger, fundraising og projektudvikling	-648	-860	-913
Naturbutikken	-12.329	-11.786	-11.410
Omkostninger, indtægtsskabende aktiviteter	-12.977	-12.646	-12.323
Resultat af indtægtsskabende aktiviteter	22.353	24.831	21.591
Formålsbestemte aktiviteter			
Beskyttelse	-6.290	-7.573	-5.439
Viden	-7.429	-7.805	-7.427
Deltagelse	-2.075	-2.205	-1.836
Oplevelser	-1.260	-1.347	-1.268
Resultat efter formålsbestemte aktiviteter	5.300	5.901	5.621
Administrationsomkostninger	-4.222	-5.201	-4.390
Ejendommen - Fuglenes Hus	-344	-428	-347
Resultat før finansielle poster	733	272	884
Finansielle indtægter	29	30	28
Finansielle udgifter	-1	0	0
Årets resultat	761	302	912

Begivenheder efter statusdagen

I perioden siden regnskabsårets afslutning og til dato er der ikke indtruffet begivenheder, som har betydning for foreningens økonomiske status.

I 2016 budgetteres der med et overskud i størrelsesordenen 100 - 200 t.kr.

(1.000 kr.)	År 2015	År 2014
AKTIVER		
Anlægsaktiver		
Materielle anlægsaktiver	7.825	8.226
Finansielle anlægsaktiver	1.453	1.520
Anlægsaktiver, i alt	9.278	9.746
Omsætningsaktiver		
Handelsvarer	2.745	2.822
Tilgodehavender	2.728	2.382
Likvide beholdninger	9.275	5.341
Omsætningsaktiver, i alt	14.748	10.545
AKTIVER, I ALT	24.026	20.291
PASSIVER		
Egenkapital		
Bunden egenkapital	1.408	1.475
Disponibel egenkapital	6.188	5.426
Egenkapital i alt	7.596	6.901
Gældsforpligtelser		
Langfristede gældsforpligtelser	3.569	3.662
Kortfristede gældsforpligtelser	12.861	9.728
Gældsforpligtelser, i alt	16.430	13.390
PASSIVER, I ALT	24.026	20.291

FOTO: PRIVAT

Bo Thyge Johansen er et eksempel på en feltaktiv ornitolog, der flittigt registrerer sine observationer i DOFbasen. Han kører rigtig meget omkring i det nordsjællandske område og registrerer fugle og deltager i både Arresø Caretakergruppen og Tisvilde Hegn og Melby Overdrev Caretakergruppen.

Han er særligt optaget af et redekasseprojekt for vendehals på Melby Overdrev, hvor det er lykkedes at få to par ynglende vendehalse. At projektet kræver en 10-årig horisont, hvor der løbende opsættes redekasser, ser han ingen problemer i. Hans langtidseengagement har også muliggjort en udførlig beskrivelse af fuglelivet i bogværket Tisvilde Hegn af Flemming Rune, 2014.

Bo har leveret mere end 40.000 observationer til DOFbasen over en 10-års periode.

”Det kan godt opleves som en sur pligt, men jeg får også meget igen, når jeg tjekker dagens observationer og på den baggrund planlægger morgendagens fugletur efter, hvor der er set noget spændende”, siger Bo og understreger, at den sociale funktion også er væsentlig for ham.

Copyright: DOF 2015
Layout og Tryk: www.graphicco.dk

Blandede kilder
Produktgruppe fra velforvaltede
skove og andre kontrollerede kilder
www.fsc.org Cert no. SW-COC-000727
© 1996 Forest Stewardship Council

 [Læs mere på www.dof.dk](http://www.dof.dk)

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140 · 1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

